

zato, da me tiste rumene okrogle table povsod v oči zbadajo.

Iz čitalnice se napotim ogledovat mestice. Popisaval ga ne bom, le to omenim, da je prav prijazno in čedno, tlak dober, vsaj veliko bolji kakor Kamniški, ki je, kakor sem slišal, Kecejlnu že veliko kurjih očes naklonil. Vidi se povsod, da na čelu mesta stojé narodni, za čast domačije skrbni možje.

Prav zadovoljen vkrenem na gorenjo stran — proti novemu železnemu mostu. Kaj lepa in prekoristna je bila misel napraviti ta most čez globoko strugo Korkrice; most je lep kinč okolice mestne; v obče je tu vsa scenerija izvrstno romantična in vredna kakega risarskega čopiča ali vsaj fotografične slike. Le nekaj sem tu milo pogrešal: senčnatega drevja, pod katerega krilom bi človek o vročini iz mesta prišel le sem. Naj bi se kmalu še to posrečilo stvariti gospodu županu in odboru njegovemu!

Popolno po ravnem pelje od mesta cesta ob Primskovem v Kokro. Čisti gorenski zrak se mojim okajenim in oprášenim pljučam kaj prilega, čeravno je nekoliko mrzel, ker pribaja s hribov po vrhu že s snegom pobeljenih. Zato zapnem suknjo ter se pomikam počasnih korakov proti Primskovemu. Kar zapojó zvonovi po vseh stranéh. Pogledam na uro, ki kaže tri, in se spomnim, da je sobota. Vstavim se in vlečem na uho prijetne glasove, ki prihajajo z zvonikov na trdih kamenitih tleh in se odmevajo od gorá. Izmed vseh je najbolje razločiti ubrano in veličastno zvonjenje Hilzerjevo v Šmartnem. Ves zamakujen poslušam. O tem pa mi vdari na uho jako neprijeten glas za hrptom. Kaj je to? Ne C, ne Cis, ampak v sredi nekje, pa kakošen glas! Kakor bobnenje kotla. „Kje je ta zvon?“ — vprašam memo gredočega kmetiškega človeka. „Prijas na Primskovem“ — mi odgovori. „Kdo ga je lil?“ — „Zvonár v Ljubljani“ — je odgovor — „pa ta je že tretji, ker so mu zvon dvakrat nazaj poslali; res, da smo slabo naleteli za lépi svoj denar.“ — „Toraj!“ — si mislim in bežim nazaj proti mestu, da bi ušel temu glasu, po katerem človeka ušesa bolijo.

Stranska pot me pripelje do pokopališča. Čeravno sem rajši med živimi kakor med mrtvimi, vendar vkrenem med obzidje in jamem ogledovati napise na grobnih spominkih. Z veseljem zapazim, da je večina domačih slovenskih. Pred spominkoma Prešernovem in S. Jenkovem postojim nekoliko in se zamislim v preteklost, iz katere me zbudi neko neprijetno kranjsko nemško žvrgoljenje. Ozrem se in zagledam par mestnih dám s tremi moškimi spremljevalci. Ker jo vkrenejo proti meni, se umaknem in odhajajoč vjamem še sledeče nemške besede na svoje uho: „Da schau'n's, das ist sein Grob! Er hot long gnug nicht sterben wollen. Die Erb'n ham kaum d'rauf gewartet, bis er hin war.“ — Na to se ozrem in vidim, da stojé pred gomilo, ki ima spominek z nemškim napisom. Res, osupnila me je ta — pieteta.

Kmalu sem zopet v mestu. Kam se obrniti! „Poišči si znancev, saj jih imaš“ — mi veli notranji glas in že sem čez prag trgovca gospoda Omerse, iskrenega in vljudnega narodnjaka, ki me razveseli z obljubo peljati me zvečer v družbo pevcev čitalnice Kranjske. Na ta način mi je večer kmalu pretekkel deloma v znani narodni gostilnici, kjer sem pa zagazil v precej hudo besedovanje s par nemškutarji, ki so zadnjič „Dollenza“ volili in katerim je videti popolna politična nevednost že na obrazu, deloma pa v družbi čitalničnih pevcev in drugih narodnjakov. Zabava je bila prav živahna, pevci so se odlikovali z lepim in ubranim petjem tako, da sem se kar čudil. Predsednik pa je vodil zborovanje prav drastično posnemaje parla-

mentarno šego, po kateri večina strahuje manjščino in je ne pustí do besede. Take zabave bi tudi v Ljubljani lahko imeli večkrat v čitalnici in društveno življenje postalo bi živahneje na prid narodni stvari. V „veliki“ Ljubljani se ve da, hodi vsak le raji svojo pot. (Dalje prihodnjič.)

Ozir na Rusko-turško bojišče.

Erzerum, glavno mesto Armenije.

Zdaj, ko se to mesto tako pogosto imenuje, se nam zdi primerno, nekoliko več spregovoriti o njem, zlasti, ker se sploh misli, da bo Ruska zmaga v Aziji s tem odločena, da Rusom ta trdnjava pride v roke, kar se je tudi l. 1828. in 1829. zgodilo, ko je Paskievič 9. julija l. 1829. vzel to mesto.

Prebivalcev ima mesto zdaj okoli 40.000 skoro samih mahomedancev, le šesti del jih je druge vere. Pečajo se večidel z obrtnijo in trgovino in veljajo za zeló premožne. Zato se tudi ni čuditi temu, da so se vstavljali Muktar-paši, ki hoče mesto do zadnjega braniti, ker so prepričani, da bode temu konec le ta, da bodo njihove hiše po bombardiranji popolnem razdjane, mesto pa Rusi vsakako dobó.

Erzerum stoji 6046 čevljev visoko nad morjem na veliki, z visokimi gorami obdani, pozimi zeló mrzli, poleti zeló vroči, pa suhi planjavi, ki je pa vendar še primerno dobro obdelana. V prejšnjih časih je mesto zavoljo svojih izvrstnih kovaških izdelkov slovelo po svetu, pa za l. 1829. izselilo se je veliko najboljših delavcev na Rusko zemljo in zdaj se nahaja tam le še več kovačev, ki podkve kujejo. Vendar se izdeluje ondi tudi še izvrstno orožje razne sorte. Razen tega je še več kovarjev srebrnine in zlatnine ter izdelovalcev raznih tkanin, usnarjev in strojarjev. Največ ljudi se pa živí in bogatí po trgovstvu. Erzerum je glavno skladišče, največa postaja za promet med Evropo in notranjo Azijo. Leto za letom gre po 6000 angleških bál v vrednosti okoli 300.000 šterlingov (3 milijone gold.) preko Erzeruma. Iz Perzije prihaja silno veliko svile in kašimirske volne, surove in izdelane, da gre potem preko Trapezunta v Evropo. Od vzhoda prihaja bombaž, riž, tobak, indigo, krap, rabarber in druge drobnosti in dišave. Po prodajalnicah se dobiva levantinsko blago, draga kožuhovina, ogrinjali (shawli), v obče dragocenosti in Evropska roba vsake vrste. Na živinske sejme priženó kupčevalci iz Meke najlepših arabskih kónj. Posebno je mesto glavna postaja za karavane v Perzijo in notranjo Azijo, ki se tu preskrbé z živežem in vsemi za pot potrebnimi rečmi.

Ulice in ceste Erzeruma so ozke, zavite, neravne, umazane, brez tlaka, hiš je nekaj celó podzemeljskih, katerih strehe molé le kake 3 do 4 čevlje iz tal. Mesto ima trdnjavo in 4 predmestja. V trdnjavi je še nekoliko viši grad, 16 mošej (turških cerkvá), palača guvernerjeva, nekaj prenočišč za popotnike (karavane) in več lepih hiš viših uradnikov in bogatih trgovcev. Po predmestjih je 24 mošej, 2 armenski in 2 grški cerkvi, bazar (prostorišče za trgovce) čez 30 postaj za karavane in 17 javnih kopelj.

Erzerum je silno staro mesto; to priča mnogo znamenitih spominjkov, nadgrobnih poslopij in razvalin. V 5. stoletju je Anatol, vojskovodja cesarja Teodozija II., na tem kraji sezidal trdnjavo „Theodosijopolis“. V bližini je bilo sirska-armensko mesto Arsen, čegar prebivalci so pred Seldžuki pobegnili v grško trdnjavo, katero so odslej imenovali Arsen. Potem so se navadili imena Arzen-er-Rum, to je, Rimski Arzen in iz tega je postalo sedanje imé Ar-

zerum ali Erzerum, kakor se navadno piše. Že leta 1049. je zaslovelo po svoji trgovini, leta 1201. pa je prišlo v oblast Seldžukov; pri tem je bilo razdanih 100 cerkvá in poginilo neki 140.000 prebivalcev. Leta 1242. so prisvojili si mesto ljuti Mongoli, l. 1517. pa krvoločni Turki. Pa v kljub vso kulturo zatirajočemu gospodstvu Turkov je Erzerum ostal vedno važno mesto, ki je imelo pred l. 1829. še čez 80.000 prebivalcev. Pa ko so ga leta 1829. Rusi oblegali in z naskokom vzeli, je bilo zeló razdano; še več pa je trpelo škode po tem, ker je velik del armenskega prebivalstva izselil se v Rusijo. Vendar je še dandanes važno trgovinsko in obrtnijsko mesto, važno pa tudi v vojaškem obziru. — Rusija tega mesta ni dolgo obdržala, ampak ko se je v Drenopolji sklenil mir, dala ga je Turčiji nazaj. Če bo zdaj, kar je več kot gotovo, prišlo zopet Rusom v roke, težko, da bi ga zopet nazaj dali. Angleška se bo pač ustavljala temu na vso moč, kajti — tako misli trepetajoč kramar John Bull — kdor ima Erzerum, ima mitnico (šrango) v Indijo, to je on lahko odpira in zapira pot do tje.

Zabavno berilo.

Angora.

Zgodovinski-romantičen obraz.

4.

(Dalje.)

5.

Po teh besedah se je obrnil od Tatara, zagnal se je z golo ostrino v roci za njo, ali predno je zalotil jo, blisknil je Tatarskega vodje jatagan, hrsknilo je, a Manuel se je razklane glave zavalil svoji hosudarki pred nogi.

Milica je bila zajetnica, Tatarska sužnja.

Kazančič je radosten gledal Otomanske vojske pobjo in njé beg. „Ali nisem povedal tega?!“ — zakričal je — „Angora za Kosovo; osvečeni so padli Srbski junaki, a ni zginila Srbska slava!“

„Ne veséli se prevred, vojvoda!“ — oglasil se je za njim zamolklo Štepan, ki je ogledaval svojo vojsko, da bi jo uredil na umakljaj, in pokazal je sè svojim mečem naprej, kjer so Tatarji — na sredi in na levem krilu so bili zmagoslavni — gromadili se, zato da bi z vso svojo silo pogubili to pest kristijanskih vojščakov.

„Vidim jih — vidim!“ — oponesel je Kazančič hladno — „ali še nikoli nisem slišal, da bi kobilic truma, če prav je tolika ali tolika, udušila medveda. V gosto zagozdo zedinjeni pojdemo povprek po dolini, a tam na onih gorah“ — pokazal je nasprotno stran — pozdravim tebe, da si moj car, car zopet velike in slavne Srbske.“

„Tvoj nasvèt je dober“ — pritegnil je Štepan — „ali še živí Bajazet, še živé njegovi sinovi“ — pristavil je, odmajeval z glavo in zdirjal s prostora, zato da bi stopil svojim vojščakom na čelo.

Gotovo bi se bil za njim spustil Kazančič, kajti strašna kletva mu je bruhnila iz ust in nevedoma je dvignila se njegova desnica z buzdovanom, pa zadržali so ga Tatarji. Z vseh strani so se o divjem kriku prignali na Srbske junake, a ni krič, ni njih napada divja vsteklost ni mogla podreti Srbske moči. V gosto zagozdo zedinjeni so Srbi trdokorno odbili vsak napad in šli po ravni dalje, da so napósled prišli na goro, kateri na vrhuncih se niso bali več nikakoršnega napada.

„Ti kukavni sužnji so levi!“ — vskričnil je Timur, kar zgodovinarji pričajo, čudil se je toliki hrabrosti.

„Nu, Lazarjevič, ali hočeš biti naš car?“ — po-prašal je še enkrat Štepana Kazančič, ko je bil zdirjal k njemu.

Lazarjevič pa ni odgovoril mu, dirjal je na holem, na katerem je Bajazet svojimi janičari odbijal Tatarske napade. Lazarjevičev konj je krvavel, puščice so se vsipale okrog njega, kakor dež, a vendar-le je prodril do sultana. „Še je čas!“ — vskričnil mu je — „zapustimo to nesrečno torišče, kjer ne moremo priboriti nič družega, nego mnogih hrabrih vojščakov smrt, obvaruj svojo carjevino, obvaruj samega sebe in svoje sinove!“

„Moja osoda in osoda moje carjevine je bila odločena že o početku svetá“ — opomnil je Bajazet o mrklej odločnosti — „jaz znam umreti, ali ne znam, kako bi pobegnil!“

Prazne so bile vse Štepanove besede, Bajazet je o vsakem prigovoru izpodbil ga. Kakor je bil Štepan prišel, tako se je vrnil k svojim; prijezdil je nazaj z drugo četo vred, ki je bila z druge strani prihitela k Srbski vojski.

To je bil Milan Topličanin z Miličinim sinom Mohamedom vred.

„Dej, tvoje sestre sin!“ — ogovoril je kratko Štepana in pokazal mu sultaniča.

„A dedič Bajazetove carjevine in moči!“ — pristavil je Štepan in svojo roko, kakor na brambo, položil svojemusestriču na glavo.

„Konec je torej moje naloge“ — opomnil je Milan — „vstala mi je druga dolžnost; Srbska slava ne smé biti zasramovana v hčeri Srbskega cara!“ — Po teh besedah je obrnil konja in takoj je zginil v prahu in bojni gnječi očem svojih krajanov.

„A kaj nčiniš s tem dečkom?“ — povprašal je Kazančič.

„Zagotoviti mu hočem njegovega očeta dedišstvo“ — odgovoril je Lazarjevič.

„A Srbska, nje svoboda in slava?“

„Deček je moje sestre sin, sin Srbske hčere; ne bode zatiralec mojega národa.“

„Tako torej je to — tako!“ — začudil se je Kazančič, vès se je tresel vsled same nevolje — „ti kratkovidni odpadnik slavnih očetov! Jaz ti prorokujem, kaj se bode godilo še. On in njegovi potomci bodo v večo in večo sužnost pogrezali Srbski národ, v tim večo sužnost zvlásti zbog tega, ker bode ta sužnost izviralá iz tistih, po katerih se bode pretakala Srbska krí, in bičali bodo národ tako, da se bode o svojem časi moral smiliti razsrjenemu Bogu samemu, pa vse to se bode godilo zbog Lazarjeve hčere pa zato, ker ti bolj ljubiš sestro, nego svoj národ!“

Stegnil je desnico proti njemu in nagrozil se mu, zdirjal je od njega, zato da je zopet stopil svojim junakom na čelo, da bi ž njimi vred prišel v domovino popreje, nego nje nevredni sin Štepan Lazarjevič, in da bi domá národ razburil, da bi Štepanu zaprečili prihod v Srbsko, katere ni hotel osvoboditi.

(Dalje prihodnjič.)

Nemško časništvo.

* *Dichter-Stimmen aus Oesterreich-Ungarn. Herausgeber und Redacteur: Heinrich Penn.*

Nam Slovencem dobro znani pisatelj Henrik Penn, kateri je spisal tudi dramo „Untergang Metallums“ itd., je začel letos avgusta meseca na Dunaji izdajati nemški beletristični list pod naslovom: „Dichter-Stimmen aus Oesterreich-Ungarn“, kateremu nalog je, zjedinjati vse pesniške moči našega cesarstva v skupno delovanje, da se pripravi poeziji v naših dnevih mate-